

**Gaziantep Üniversitesi AYINTÂB
Araştırmaları Dergisi**

**Gaziantep University Journal
of AYINTÂB Studies**

e-ISSN: 2667-6257

Makale Adı: Doğal Afet Sonrası Kırsal Alana Yapılan Zorunlu Göç ve Uyum Problemleri: Antakya Madenboyu Örneği

Article Name: Forced Migration to Rural Areas and Adaptation Problems After Natural Disasters: Example of Madenboyu/Antakya

Yazar Adı: Hülya CANPOLAT

Yazar Kurumu: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Yüksek Lisans Öğrencisi

Yazar E-Mail: hulya_okutan@hotmail.com

Orcid ID: 0009-0001-0085-8571

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 23.06.2025

Kabul Tarihi: 16.09.2025

Yayın Tarihi: 31.12.2025

Yayın Yılı: 2025

Yayın Cilt: 8

Yayın Sayı: 2

Sayfa Aralığı: 175-189

Doi: <https://doi.org/10.71353/gunaad.1748794>

İntihal: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir.

Atıf: Canpolat, Hülya, Doğal Afet Sonrası Kırsal Alana Yapılan Zorunlu Göç ve Uyum Problemleri: Antakya Madenboyu Örneği, *Gaziantep Üniversitesi Ayıntab Araştırmaları Dergisi*, C.8, S.2, 2025, ss.175-189.

Doğal Afet Sonrası Kırsal Alana Yapılan Zorunlu Göç ve Uyum Problemleri: Antakya Madenboyu Örneği¹

Öz

Tarihsel süreçte sıklıkla görülen, toplumsal değişim süreçlerine etki edebilen göç olgusu; sosyolojinin de en önemli konularından biri olmuştur. Göç, en yalın anlamıyla mekânsal bir yer değiştirme olarak tanımlansa da fiziksel, psikolojik, ekonomik ve sosyal boyutlarıyla birçok alanda değişimlere sebep olmaktadır. Özellikle gerçekleştirilen göç hareketi boyutu açısından kitlesel nitelikte ise hem göç eden hem de göç edilen yerde bulunanların farklı bireysel ve kültürel alışkanlıklara sahip olmaları nedeniyle karşılaşılabilecek adaptasyon problemleri yadsınamaz bir gerçektir. Tarih boyunca kitleleri hareketi geçirecek boyutlarda yaşanan göç hareketleri var olmuştur. Bu göçler; ya savaş, istila, çatışma gibi insan kaynaklı ya da sel, deprem, iklim koşulları gibi doğa kaynaklı olaylar neticesinde gerçekleşmiştir. Bireylerin bulundukları yerde yaşamlarını idame ettiremeyecekleri, çoğu durumda temel ihtiyaçlara erişimlerinin kısıtlı olduğu, planlanmamış olan, mecbur kalarak yaptıkları mekânsal yer değiştirme hareketleri; zorunlu göç türünü ortaya çıkarır. Araştırmamızın konusu, 6 Şubat 2023'te yaşanan Kahramanmaraş merkezli depremler sonucu yoğun yıkımın yaşandığı alanlardan, nispeten daha güvenli ve ihtiyaçlara erişimin sağlanabileceği kırsal alanlara doğru zorunlu olarak göç eden bireylerin karşılaştıkları problemler ve göç sonucunda ortaya çıkan yeni toplumsal ilişkilerin sosyolojik olarak incelenmesidir. Araştırmanın amacı, yapılan bu zorunlu göçün, göç edenler açısından ne tür uyum problemleri oluşturduğunu ortaya çıkarmak ve kurulan yeni sosyal ilişkilerin durumunu sosyolojik olarak görünür kılmaktır. Nitel bir çalışma olan araştırmamızda, sahadaki verilerin toplanmasında mülakat ve gözlem teknikleri kullanılmıştır. Araştırmamız, doğal afet etkisiyle zorunlu olarak göç eden bireylerin, göç sonrası geliştirdikleri yeni sosyal ilişkilerin ve değişimlerin ortaya çıkarılmasıyla literatüre katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Doğal Afet, Deprem, Göç, Zorunlu Göç, 6 Şubat Depremi

Forced Migration to Rural Areas and Adaptation Problems After Natural Disasters: Example of Madenboyu/Antakya

Abstract

The phenomenon of migration, which is frequently seen in the historical process and can affect the processes of social change, has been one of the most important subjects of sociology. Although migration is defined as a spatial displacement in the simplest sense, it causes changes in many areas with its physical, psychological, economic and social dimensions. It is an undeniable fact that adaptation problems will be encountered, especially if the migration movement is massive in terms of size, because both the migrant and the individuals living in the place of migration have different individual and cultural habits. Throughout history, there have been migration movements that were large enough to mobilize masses. These migrations took place either as a result of human-induced events such as war, invasion, conflict or natural events such as floods, earthquakes, and climatic conditions. Forced migration is a type of spatial displacement that occurs when individuals are unable to sustain their lives in their current location and, in most cases, have limited access to basic needs, and are forced to do so unplanned. The subject of our research is the sociological examination of the problems faced by individuals who migrated from the areas where intense destruction was experienced as a result of the earthquakes in Kahraman Maras; on February 6, 2023, to rural areas where access to relatively safer needs can be provided, and the new social relations that emerged as a result of migration. The aim of the research is to reveal what kind of adaptation problems this forced migration creates for the immigrants and to make the situation of the new social relations established sociologically visible. In our research, which is a qualitative study, interview and observation techniques were used to collect data in the field. Our research will contribute to the literature by revealing the new social relations and changes developed by individuals who migrated due to the effect of natural disasters.

Keywords: Natural Disaster, Earthquake, Migration, Forced Migration, February 6 Earthquake

¹Bu makale Dr. Öğr. Üyesi Cihad Özsoz danışmanlığında Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında yürütülen “Zorunlu Tersine Göç Sonucu Kırsal Mekânda Kentleşme Eğilimlerinin İncelenmesi Hatay Örneği” adlı yüksek lisans tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Extended Abstract

The February 6, 2023 Kahramanmaraş earthquake caused major destruction, especially in the cities. Due to these destructions, people left the city centers and moved to rural areas where they thought the earthquake impact and risk would be less. The subject of our research is the sociological examination of the social changes that occur in rural areas with the migration that started in rural areas and the adaptation problems experienced by migrant individuals in this area. The aim of the research is to reveal the adaptation problems and the status of new social relations experienced as a result of the forced migration from urban to rural areas after the earthquake. In addition, it aims to reveal the reasons for migration of those migrating from cities to villages, how migrants behave in rural areas, what kind of problems they encounter and the processes of adaptation to the new social structure they face. It will reveal how sociological changes are experienced by examining the daily life practices of those who come from the city to the village in rural areas.

The literature review of our research was carried out within the framework of the concepts of forced migration and natural disaster. The sample of our research was determined by guided (purposeful) sampling technique and the study was carried out in Madenboyu Village/Neighborhood of Antakya district of Hatay province. Our research is a qualitative study. Before the research, the research area was examined and the selected participants were included in the research process according to certain characteristics. These features are that the migrants settled in the village after the earthquake and have been living in the village for at least one year. Participants were interviewed using a semi-structured questionnaire. In addition, observations from the field research were also reflected in the research in line with the purpose of the research. During the research process, participants were coded with the letter G. Ten participants were interviewed: five female and five male. In the research, it was ensured that the participants were over the age of 18.

The main problem of our research is to try to find an answer to the question of the adaptation problems experienced by migrants in rural areas as a result of forced migration and what kind of change process the individuals went through in terms of the adaptation process. In the research process, factors such as physical change in rural areas, population growth, new job opportunities in the rural areas with the migration that occurred as a result of the earthquake were examined in terms of the migrant individual, and the problems faced by the migrant individual as a result of migration and the new social relations that they developed were examined. Our research was conducted on individuals who experienced the earthquake process in the earthquake region. Our research will contribute to the literature in terms of analyzing the social chaos that occurred after the earthquake and the negative effects that the earthquake caused in terms of the damage to the existing social functioning in a sociological sense. In addition to the physical damage caused by an earthquake, understanding its social consequences is also important in terms of precautions that can be taken against an earthquake.

The migration in our research is an example of forced migration made by the destruction of individuals' living spaces as a result of the earthquake and the development of conditions that caused them to leave their places of residence compulsorily. In forced migration, individuals partially participate in the choice of place to migrate. The migration area chosen in our research was based on various reasons, such as the fact that it is a rural area, the destructive effect of an earthquake would be less in this region, it is safer than the city center, and access to basic needs would be easier, according to the participants. However, the fact that the participants had their own village and/or had acquaintances in this region was the main reason for their migration to the region.

In our research, it is seen that migrants try to maintain the cultural and vital habits of their former lives. However, it has been determined that they experienced adaptation problems as a result of encountering the existing social structure and habits in the village they migrated to. Although it was determined that the migrants were generally from the village and/or had acquaintances in the village, the urban life habits they acquired from their previous lives caused them to feel alienated in the village and experience adaptation problems. It was determined that they tried to get used to village life with the effect of the adaptation problems they experienced. It has been determined that immigrants long for their old lives, try to maintain their old living habits among themselves, and limit their other social relationships. As a result of the adaptation problems experienced, it has been observed that migrants limit their social relations and social positions to their individual preferences and nuclear families.

Giriş:

Sosyoloji, toplumsal alanda ortaya çıkan sorunları ve meydana gelen değişimleri sistematik yöntemlerle, belirli bir disiplin içinde ele alan bilim dalıdır. Toplumda meydana

gelen gelişmelerin ve değişmelerin tümü, sosyolojinin ilgi alanına girmektedir. Göç olgusu, salt fiziksel bir yer değiştirme değil; bünyesinde psikolojik ve sosyal etkileri barındıran karmaşık bir süreçtir. Göç hareketleri, en yalın anlamıyla bir topluluktan bir topluluğa doğru yapılmaktadır ve ortaya çıkan etkileşim sosyo-ekonomik, siyasi ve kültürel bakımdan toplum yapısını değiştiren nüfus hareketleri olarak görülmelidir.

Bir doğal afet olarak deprem, insan yaşamını etkileyen geniş çaplı sosyal, ekonomik ve demografik değişimlere yol açan bir gerçekliktir. Deprem, toplum üzerinde sadece can ve mal güvenliği üzerinde olumsuz etkiler yaratmaz; aynı zamanda sonuçları itibarıyla de göç hareketlerine neden olmaktadır. Göçmenlerin, hem terk edip gitmek zorunda oldukları mekânda hem de zorunlu olarak gidip yerleşmiş oldukları bölgelerde geniş sosyolojik ve fiziksel değişimlere neden olmaktadır. Bu olumsuzluklar da genel olarak nüfusun artması ya da azalması sonucuna; yerleşim ve ihtiyaçlarla ilgili fiziksel ve sosyal sorunlara neden olmaktadır.

Deprem ve Zorunlu Göç:

Göç tanımlaması, genel bir çerçevede, bireyin istekleri ve ihtiyaçları doğrultusunda mevcut durumunu değiştirerek başka bir yerde daha iyi koşulları bulma umudu ile hareket etmesi veya bulunduğu yeri zorunlu nedenlerle terk etmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Zorunlu göç ise, yaşanması zor koşulların geliştiği yerlerde insanların bireysel veya kitlesel olarak bulundukları yerleri terk etmeleri ya da terk etmeye zorlanmaları olarak tanımlanmaktadır. Zorunlu göçe sebep olan faktörler; doğal, politik veya toplumsal pek çok süreci içerecek şekilde çeşitlenmiş bulunmaktadır.² Zorunlu göçler, yapıma nedenleri açısından insan kaynaklı ve doğal kaynaklı olmak üzere iki başlık altında sınıflandırılabilirler. İnsan kaynaklı zorunlu göçler, bölgede yaşayan birey ya da kitlelerin can ve mal güvenliğinin tehlikede olması sebebiyle yapılan göçlerdir. Doğal kaynaklı göçler ise, doğal felaketlerin yaşanması sonucu bireylerin ve kitlelerin bulundukları yerleri terk etmek zorunda kalmalarıyla oluşur.³ Zorunlu göç kavramının belirleyici unsuru; göç hareketine neden olan koşulların kişinin kendi iradesi, istek ve arzularının dışında gerçekleşerek bireyin karar alma mekanizmasını etkisiz hale getirmesi ve yaşamını idame ettirebilmesi için bulunduğu yerden ayrılmasına zorlamasıdır.⁴ Zorunlu göç, yapısı itibarıyla bireylerin mecbur kalarak gerçekleştirdiği bir eylem olmakla birlikte, bazı göçlerde birey kısıtlı seçenekler arasından irade ve isteklerini göz önünde bulundurarak göç sürecine kendi seçimlerini ekler. Yaşanan olayların gerçekleşme yoğunluğu ve sıklığına bağlı olarak göç eden bireyler; nereye doğru, ne zaman, hangi yolla göç edebileceklerine dair bilinçli kararlar alabilirler. Bu yolla göç sürecinde sınırlı-aktif rol alma durumu ortaya çıkar ve bu sebeple göç eden bireyler, kitlesel olarak gerçekleşen zorunlu göç sürecinde hane veya topluluk halkı olarak edilgen olmaktan çıkar; sürece etki eden ve onu biçimlendirebilen paydaş birer aktör olarak kabul edilirler.⁵ Zorunlu göç kapsamında, deprem sonrası meydana gelen göçler; depremin etkisine göre ani veya deprem sonrası süreçte gerçekleşmektedir. Bu göçler, geri dönüşlü veya geri dönüşsüz şekilde olabilmektedir. Deprem kaynaklı göç hareketleri genellikle şehir dışına ya da şehrin kırsal ve daha güvenli kabul edilen kesimlerine doğru yönelmektedir. Doğal afetler, özellikle de depremler ve insan kaynaklı çevresel bozulmalar sonucunda; çölleşme, ormansızlaşma, hava ve su kirliliği ve su baskınları

² Salih Aydemir, Mehmet Cem Şahin, “Tek Tanrılı Dinlerde Göç Olgusuna Sosyolojik Bir Yaklaşım: Göç Teorileri Açısından Bir Analiz”, *Journal of Islamic Research*, 28(3), 2017, 365.

³ Fatma Ökde, Revşen Özer, “Kentlerde Zorunlu Göçün Etkileri: Hakkâri Örneği”, *Pamukkale Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(55), 2023, 66.

⁴ David Bartram, Maritsa V. Poros, Pierre Monforte, *Göç Meselesinde Temel Kavramlar*. Çev.; I. Ağabeyoğlu Tuncay, Ankara: Hece Yayınları, 2017.

⁵ Deniz Altay Kaya, “Zorunlu Göç Ve Dayanıklılık Planlaması: Türkiye’nin Suriye Zorunlu Göçü Deneyimi”, *Metu Jfa*, 38(2),2021, 118.

gibi sorunlar ortaya çıkabilmektedir.⁶ Araştırmamızdaki zorunlu göç, doğal afet türlerinden deprem sonucu gerçekleşmiştir.

Afetler, doğa kaynaklı veya beşerî faktörlerin neden olduğu, toplumun sosyal işleyişini etkileyen ve bunun sonucunda toplumun kendi gücüyle karşı çıkamaması veya önleyememesi sonucu genel toplumsal hayat üzerinde önlenemeyen büyük ekonomik, sosyal, çevresel kayıp ve yıkımlara sebep olan olumsuz olaylardır.⁷ Bu sebeple afet ve göç, birbiriyle ilişkili ve insanlık tarihinde önemli yer tutan iki önemli hadisedir. Her iki olayda da hayatın doğal seyri kesilerek başka bir sürece doğru yol alınır. Alışlagelmiş rutin hayat akışı tamamen değişir; ekonomik, sosyal, siyasal ve çoğu zaman psikolojik olarak yeni bir dünyanın yeni koşullarında yaşamak zorunluluğu ortaya çıkar. Afet ve göç olayını deneyimleyen insanlar için artık hiçbir şey eskisi gibi değildir. Bu yeni durum, beraberinde bir dizi sorun getirir. Söz konusu sorunların, kişinin kendiliğinden çözüme ulaştırabileceği nitelik ve boyutta olmama ihtimali de bulunmaktadır. Dolayısıyla gerek afet gerekse göçün neden olduğu sorunların çözümü, çoğu zaman tek başına devlet mekanizmalarının dahi yetersiz kaldığı; çok taraflı, çok aktörlü yapıların iş birliği ve koordinasyonunu gerektiren bir yönetim süreci ile gerçekleştirilebilmektedir.⁸ Bu nedenle afet ve göç, insan yaşamında köklü değişiklikler ve etkiler yaratan; disiplinler arası alanda kendine yer edinen, ulusal ve uluslararası müdahalelere ihtiyaç duyulan iki önemli olgudur. Deprem yıkıcı etkisi sonrası oluşan bu göçlerin, ikincil afet etkileri taşıdığı söylenebilir. Deprem sonrası meydana gelen problemler, kişileri kalıcı ya da bir süreliğine göçe zorlamaktadır. Deprem sonrası göçler; itici ve çekici nedenlere bağlı olarak şehir içi, şehir dışı veya yurt dışına yönelebilmektedir. Doğal afetler sonrasında yaşanan zorunlu yer değişiklikleri, afetlerin etkilerinin yanı sıra toplumsal hayatın göç nedeniyle de yeniden değişime ve dönüşüme uğraması sonuçlarını beraberinde getirmektedir.⁹ Bir doğal afet olarak deprem, bireyler, gruplar ve insan yaşamı üzerinde büyük değişimlere yol açmaktadır. Deprem getirmiş olduğu yıkımlar, insanları yaşamış olduğu coğrafyada umutsuzluğa sürükleyerek başka yollar aramaya itmektedir. Bu sebeple deprem bölgelerinde insanlar, depremin etkisine göre zorunlu göç etme durumunda kalmaktadır.¹⁰

Göç eden kişinin mekânsal olarak gittiği yere uyum sağlama süreci ve mekân ile bütünleşmesi aşamalarından oluşan göç sürecinin,¹¹ doğal afet sonrası yapılan zorunlu göçlerde de aynı aşamalara sahip olması beklenir. Göçü, toplumdaki diğer mekânsal yer değiştirme ve toplumsal hareketlerden farklı kılan başlıca unsur; göç edenin eski sosyal ve ekonomik ilişkilerini değiştirmesi ve yeni yerleşim yerinde, yeni sosyal ve ekonomik ilişkiler kurması ve devam ettirmesi süreci¹² olarak ifade edilirken, göç eden bireyin yerleştiği yeni mekandaki sosyalleşme süreci, göçmen kimliği ile katıldığı toplumun yapısına etkisi kaçınılmazdır. Deprem yıkıcı etkisine göre belirlenen ve meydana gelen insan hareketliliğinin, kentten kırsala doğru uzanan yoğun bir hareketlilik göstermesi dikkat çekicidir. Bu durum, göçe maruz

⁶ Buket Ökten Sipahioğlu, “Göç Ve Doğal Afet İlişkisi: Deprem Göçü”, *Akademik Yaklaşımlar Dergisi /Journal of Academic Approaches*, 15(1), 2024, 299.

⁷ Ahmet Mutlu, Hakan Reyhan, Hasan Hüseyin Doğan, *Kentleşme*, Ankara: Palme Yayıncılık, 2016,85.

⁸ Mehmet Duruel “Afetlerde Göçmen Olmak: 6 Şubat Depremi Hatay Örneği”. *Mukaddime Dergisi*, 14(2), 2023,227.

⁹ Emrah Akbaş “Afetler ve Sosyal Politika”, *Afet Sosyolojisi*, Editör: İslam Can, İstanbul: Çizgi Kitabevi Yayınları, 2020, 335.

¹⁰ Fatma Neval Genç “Doğal Afet Riskleri Ve Türkiye’de Kentleşme”,2022, 392. (Erişim Tarihi;15.06.2025).

¹¹ Salih Aydemir, Mehmet Cem Şahin, “Tek Tanrılı Dinlerde Göç Olgusuna Sosyolojik Bir Yaklaşım: Göç Teorileri Açısından Bir Analiz”, *Journal of Islamic Research*, 28(3), 2017, 125.

¹² Ali Arslan “Samsun Ve Orta Karadeniz Bölgesinde Göçün Sosyolojik Tahlili”, *Geçmişten Günümüze Göç 3*, Ed.; Osman Köse, Samsun: Canik Belediyesi Kültür Yayınları, 1786.

kalan her bölgede olduğu gibi kırsal alanlarda da demografik değişimlere, üretim biçiminde ve yoğunluğunda farklılaşmalara sebep olmaktadır.¹³

Metodoloji:

Hatay ili, belirli periyotlarda hem Hatay merkezli hem de çevredeki diğer fay hatlarının oluşturduğu birçok depremi yaşamış ve sonuçları itibari ile büyük yıkımlara maruz kalmıştır. Hatay ilinde meydana gelen son deprem ise 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen 7,7 ve 7,6 büyüklüğündeki Kahramanmaraş depremleriyle bağlantılıdır. Etki alanının genişliği ve şiddetinin yüksekliği nedeniyle bu depremler; binlerce can kaybına, ekonomik, doğal ve çevresel hasarlara neden olmuştur. Depremlerin ardından, bazıları 6,7 büyüklüğüne varan yüzlerce artçı sarsıntı gerçekleşmiştir. Kahramanmaraş depremlerinden, bölgede yaşayan 1,8 milyonu göçmen olmak üzere yaklaşık 16 milyon kişi etkilenmiştir. En az 2,7 milyon kişinin depremler sonrası bulundukları yerleri terk ettikleri saptanmıştır.¹⁴ İnsanların bir kısmı başka ülkelere ve şehirlere gitmiş, bir kısmı da deprem bölgesinde kalarak kırsal alana ve köylere yerleşmeye başlamıştır. Kent kültüründen gelen insanların kırsal alana yerleşmesiyle bu alanlarda farklı değişimler ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda araştırmamız, meydana gelen bu değişimlere odaklanmaktadır. Araştırma desen olarak etnografik bir araştırmadır.

Araştırmamız, deprem bölgesinde deprem sürecini tüm yönleriyle yaşamış bireylerle yürütülmüştür. Deprem sonrasında oluşan toplumsal sorunların ve olumsuzlukların çözümlenmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Deprem sonrasında kırsal alana yönelen göç ile kırsal mekânda sosyal, ekonomik ve fiziksel açıdan meydana gelen değişimler, araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Bununla birlikte, kentten köye göç edenlerin göç etme sebepleri, göç sonrası ne tür problemlerle karşılaştıkları ve yeni toplumsal yapıyla uyum süreçlerine odaklanılmaktadır. Araştırmamızın örnekleme, güdümlü (amaçlı) örneklem tekniğiyle belirlenmiş ve çalışma, Antakya ilçesine bağlı Madenboyu Köyü'nde/Mahallesi'nde yürütülmüştür. Köy, il merkezine yaklaşık 20 km uzaklıktadır. Genel olarak köylülerin başlıca geçim kaynağı tarımdır. Ancak deprem sonucunda köylüler, kamu kurumlarında ve şehir merkezinde yoğun olan inşaat işlerinde çalışmak için merkeze gidip köylere dönmektedirler. Genel anlamda, depremden önce homojen bir yapıya sahip olan köy, depremden sonra nüfus artışı, yabancıların ve uzak akraba gruplarının yerleşimiyle değişime uğramıştır. Depremden önce daha dar ve iç içe bir yerleşim tarzını benimseyen köy, depremden sonra yeni binaların yapılmasıyla daha dağınık bir yapıya bürünmüştür. Nitel yöntemle gerçekleştirilen araştırma öncesinde, araştırma alanı incelenmiş olup seçilen katılımcılar; deprem sonrası buraya yerleşen ve en az bir yıldır burada yaşayanlar arasından seçilmiştir. Katılımcılarla, yarı yapılandırılmış soru formu aracılığıyla görüşmeler yapılmıştır. Ayrıca, araştırmanın amacı doğrultusunda saha araştırmasındaki gözlemler de araştırmaya yansıtılmıştır. Araştırma sürecinde katılımcılar **G** harfi ile kodlanmıştır. Göç ile köye yerleşen katılımcılar arasında **G.1**, **G.5**, **G.2**, **G.3** ve **G.8** ile kodlanan katılımcılar kadın; **G.6.**, **G.7**, **G.9**, **G.4** ve **G.10** ile kodlananlar ise erkektir. Araştırmada, katılımcıların 18 yaş üzeri olmasına dikkat edilmiştir. Erkek katılımcıların yaş aralığı 33-57 arası olup yaş ortalaması 44 tür. Kadın katılımcıların yaş aralığı 29-55 arası olup yaş ortalamaları 43 tür. Katılımcıların 4'ü lisans, 1'i ortaokul, 5'i ise ilkokul mezunudur. Kadın katılımcıların 3'ü evli 2'si bekadır. Erkek katılımcıların 3'ü evli 2'si bekadır. Kadın katılımcıların 2'si memur, 1'i esnaf, 2'si ev hanımıdır. Erkek katılımcıların 1'i esnaf, 2'si koltuk döşemecisi, 2'si elektrikçidir.

¹³ Gaye Gökalep Yılmaz, Turan Şikar, "Afetlerin Etkilerinin Zorunlu Göç Bağlamında İncelenmesi: 2023 Kahramanmaraş Depremi", *Afet ve Risk Dergisi*, 6(4),2023, 1264.

¹⁴ Betül Dilara Şeker, "Doğal Afetlerin Göç Üzerindeki Etkileri: Depremler ve Türkiye", *Göç Dergisi*, 10(2), 2023, 174.

Bulguların Değerlendirilmesi:

Zorunlu Göç ve Köy Yaşamına Fiziki Uyum Süreçleri:

Depremden sonra insanlar, olumsuz hava koşulları ve depremin neden olduğu yıkımdan dolayı ilk olarak barınma ihtiyaçlarını karşılama girişiminde bulunmuşlardır. Bu nedenle güvenli yer bulma arayışına girmiş; akıllarına ilk gelen, kent merkezini terk etmek olmuştur. Bazı insanlar şehirden ayrılarak başka şehirlere gitmiş; uyum problemleri, iş zorunluluğu gibi çeşitli sebeplerden Hatay iline tekrar dönmüşlerdir. Şehre döndüklerinde, şehir merkezindeki yıkım, güvenlik problemleri ve bu alanda ihtiyaçlarını karşılayamamak gibi sebeplerden dolayı köye yönelmişlerdir. Bazı katılımcılar ise kendi köyleri olduğundan burayı tercih etmiş; başka şehirlere gidemeyecekleri için kendi imkânlarıyla şehir merkezinden ayrılarak yıkımın daha az olabileceğini düşündükleri köylerine yönelmişlerdir. Katılımcılar, göçü kendi çekirdek aileleri ve yakın akrabaları ile gerçekleştirmişlerdir. Deprem sonrası köye geliş sürecine bakıldığında, gidilecek yer konusunda insanların kısmen tercihlerde bulundukları görülse de doğal afet ve sonrası süreçlerin ortaya çıkardığı koşullar, insanları zorunlu olarak yer değiştirmeye itmiştir. Dolayısıyla yapılan göç, zorunlu göçtür.

Buraya gelmemiz; başka bir ile gitmiştik, orada ait olma duygusunu hissedemiyorduk. O yüzden çok zorlandık ve ‘bari köye gelelim’ dedik ama buraya geldiğimizde de çok zor süreçler yaşandı. (G.1)

Köye yerleşmedim ilk etapta, sadece geçici olarak kalacak bir yer olmadığı için orada kaldık, daha sonra bir gün içerisinde biz başka şehre gittik. Sonra işim dolayısıyla Hatay’a döndüm ve dönüş sürecinde bir yıl köyde yaşadım. Şehir merkezi, benim ailemin de konutlarının bulunduğu yerler hala yıkıntı durumdaydı; moloz falan çoktu, yapılmış bitmiş bina yoktu, çevre kirliydi, kalabilecek bir yer yoktu. Ama köy öyle değildi. Köyde kiralık daireler vardı. Yani orda benim kendi konutum yoktu ama kiralayabileceğim güvenli yerler vardı. Havası da daha temizdi. Çocuklar için de ilk etapta güvenlik ve konut açısından ulaşabileceğimiz en iyi yerd. (G.2)

Deprem günü zaten kıyameti yaşadık. Sokaktaydık. Evlerimizden indik, her yer yıkılmıştı. Gidecek yerimiz yoktu, nereye gideceğimizi bilmiyorduk. Köyün durumunu da zaten çok bilmiyorduk ama... Gidecek yerimiz yoktu, o yüzden köye geldik. (G.3)

Kentsel mekânda yaşayan insanlar için köy hayatına alışma sürecinde bazı problemler yaşanabilmektedir. Kent hayatının sağladığı konfor alanı köy hayatında bulunmadığından, var olan kırsal yapılanma köy halkından biri için yeterli olsa bile kentten gelenler için yetersiz kalabilmektedir. Araştırmamızda fiziki uyum, süreçleri altyapı ve barınma sorunları çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Alt yapıyla alakalı çok büyük problemler yaşadım. Su ve elektriğe ulaşmakta çok büyük sıkıntılar yaşadık. Alt yapıyla ilgili ihtiyaçlarımızı karşılayamadığım zaman, bu problemlerle karşılaştığım zaman ‘Niye buradayım, şehir merkezinde hiç mi ev yok?’ diye düşündüğüm olmuştur. (G.2)

Kesintiler oluyor. Şimdi depremden sonra bir hafta içinde mutlaka elektrik, su, kaç kere kesilir. Bazen tüm gün, iki gün olmadığı oluyor. Belediye hizmeti yok denebilecek kadar az. Çöp toplanıyor ama depremden önce de toplanıyordu. Yeni bir hizmet yok. (G.3)

Deprem sonrasında köye göç etme sebeplerinin başında barınma ihtiyacının olduğu görülmektedir. İnsanlar köye geldiklerinde barınma ile ilgili sorunlar yaşamaya devam etmişlerdir. Bu durum, insanları barınma konusunda çeşitli arayışlara sürüklemiştir. Depremden hemen sonraki süreçte çadır, konteyner ve yakın akrabalara sığınmak gibi kısa

sürelî barınma çözümleri üretilmiş olsa da bu durumun geçici olmadığı anlaşılmış ve insanların başka çözümler üretmesine neden olmuştur.

Kendi yaptırdığımız evde yaşıyoruz. İlk geldiğimizde dedemin evi vardı, böyle tek odalık bir ev. Mecburen herkese bir oda verildi ve biz bir sene tek odada yaşamak zorunda kaldık. Ortak mutfak, ortak tuvalet-banyo alanları o şekilde geliyordu. İşte herkes bir şekilde kendine en azından kalacak küçücük bir oda olsa, yer edinmeye çalışıyordu. (G.1)

Deprem sonrasında barınma ihtiyacının arttığını düşünüyorum. Barınma konusunda köyde bir sıkıntı olduğunu düşünmüyorum, her zaman kiralık ev bulunuyordu. Çünkü çok fazla ev yapılmaya başlandı köyde. Köy dışında olanlar bile ev yapıyordu, 'kiraya veririm' mantığıyla. (G.2)

Başımızı sokacak bir yerimiz olsun diye ev yaptık. Çünkü başka bir çaremiz yok. Ev yapmasan nerde kalacaksın? (G.6)

Babadan kalma bir yeri köyde, kahvehaneydi. Orayı ev yaptık. Çünkü kimsenin barınacağı yer yok. (G.9)

Depremden sonra köye gelen insanlar, ilk olarak yakın akrabalarına veya kendi evlerine sığınmışlardır. Bazıları ise konteyner ve çadırda yaşamıştır. Bu durumun geçici bir çözüm olduğu düşünülerek, yeni ev yapma ve kiralık evlere geçme sürecine girmişlerdir. Köyde ev yapan insanların ilk düşüncesi, temel ihtiyaç olan barınma ihtiyacını karşılamak olmuştur.

Köyde hazine arazisi ve arsa niteliğinde arazi çok az olup, tüm araziler tarım arazisi niteliğindedir. Yeni yapılan evleri, genel olarak kişiler kendi arazilerine yapmaktadırlar. Akrabalık ve yakınlık, ev yeri seçiminde önemli olsa da zaten aynı hissede pay sahibi olanlar akraba olduğu için evleri de birbirine yakın olmaktadır. Yeni yapılan evlerin, yıkılan köy evleri dışında hemen hepsi, nispeten köy merkezinden biraz daha uzağa inşa edilmiştir. Göç ederek gelenlerin yaptığı evler, genel olarak kent mimarisini yansıtan, tek veya daha fazla katlı evlerdir. Katılımcıların yaptıkları ve diğer evlerin özellikleri ile ilgili ifadeleri şu şekildedir:

Kimi tek katlı, kimi iki katlı ev yapıyor. Ama şehirden gelenler, genel olarak şehirdeki evlere yakın evler yapmaya çalışıyorlar. Çünkü şehir hayatına alıştıkları için şehirdeki eve benzer evler yapıyorlar. Köyde doğalgaz yok ama doğalgaz tesisatı çekiyorlar, petekler falan koyuyorlar. Tuvalet, banyo evin içinde. Merdivenler içerden yapılıyor. Mutfaklar içerde. Balkonlu, yani şehirdeki evlere benzer evler yapmaya çalışıyorlar. (G.4)

Kesinlikle eski evlerimize benziyor yeni yaptıklarımız. Adaptasyonda problem yaşıyoruz, sürekli eski hayatımıza bir özlem var. O yüzden 'Antakya'daki evimiz böyleydi, şimdiki evimiz de böyle olsun' diyoruz. Bu evimize ilk girdiğimiz gün, eski evimize girmişiz hissi oldu. Rüyamızda bile bunu gördük. Balkon var, burada genelde hep evler bahçeye direk açılıyor. Merdivenler içerden. Çocuk odası falan var. Kendime ait odam var. Biz bu evi yaptırdığımızda Antakya'da doğalgazlı evde oturuyorduk, soba yakma alışkanlığımız yoktu. Burada araştırdık ne yapabiliriz, yine kalorifer sistemi döşettirdik. Köy buna açık, mesela burada birçok evde var kalorifer sistemi, bunlara ayak uydurabiliyorlar. (G.1)

Göç eden bireylerin hemen hepsi, yeni evleri için "eski düzenimizi burada kurmaya çalıştık/eski evimize ve onun rahatlığına benzesin istedik" ifadeleriyle bulundukları durumu anlatmışlardır. Bireylerin bir kısmı, bu tercihleri bilinçli olarak yaptıklarını, devam ettireceklerini, alıştıkları kent yaşamı özelliklerini burada da sürdüreceklerini ifade etmişken; bir kısmı ise "biraz özendik, eskisi gibi olsun istedik" diyerek herhangi bir farkındalık geliştirmeden bu seçimleri gerçekleştirmişlerdir. Ne tür bir etki ve hangi özelliklerle yapılmış olursa olsun, bu 'yeni evler' gözlemlendiğinde kent merkezlerinde bulunan evlere benzerlikleri

yadsınamamaktadır. Dolayısıyla kent kimlikli bireylerin kırsal alana taşıdığı bu evler, köyde bulunan diğer tüm konutlardan ayrılmaktadır.

Toplumsal İlişkiler:

Depremle birlikte köye göç eden insanlar ile yerel halk arasında yeni toplumsal ilişkiler ortaya çıkmıştır. Şehirden gelenler ve köy halkının kültürel farklılıkları, iletişim kurulması ve toplumsal ilişkilerin belirlenmesinde zorluklar ortaya çıkarmış; göç edenler açısından adaptasyon problemleri yaşanmıştır. Toplumsal ilişkiler konusunda merak edilen durum, toplumsal ilişkilerin nasıl geliştiği ve bu ilişkilerde ne tür uyum problemlerinin meydana geldiği hususudur.

Yerel halkla biraz sorunlar oldu. Şehirdeki insanlarla buradaki insanların kültürü çok farklı. Çok zorlandım ilk başlarda. (G.1)

Çoğu tanıdığım insan ve akrabam olduğu halde çok fazla sosyal ilişki geliştiremediğimi düşünüyorum. Yani bireysel tercihime bağlı olarak. Bana göre köy halkı yabancıydı. Muhtemelen de ben onlara göre yabancıydım. Ama köy halkının tutumu iyiydi. Biz onları yabancı gördüğümüz halde onların sıcaklığını hissediyordum ama bu da sınırlı bir şekildeydi. Bu bizim bireysel tercihlerimizden kaynaklanıyordu. İnsanlar bizi mesela davet ediyordu ama biz gitmiyorduk, onlar bana geliyordu. Yakın akrabalarım özellikle. Köyden olumsuz bir şey almadık. Sosyal ilişki geliştiremediğim halde kendimi güvende hissediyordum. (G.2)

Çok çok selamlaşıyoruz. Çok bir bağ kurmama da gerek yok. Tanımadığımız insanlar da oluyor tabii ki. (G.5)

Göç eden bireylerin yerel halk üyeleri ile iletişim kurmakta zorlandıkları, kendi bireysel tercihleri doğrultusunda sosyal ilişki geliştirmedikleri, daha çok yakın akraba ve tanıdıklar ile görüştükleri ancak bunun da sınırlı tutulduğu ve dikkatli davrandıkları görülmektedir. Bu durumun gerekçesi, katılımcılara göre köy kültürüne ait tutum ve davranışların şehir hayatından gelen bireyler üzerinde yarattığı bunaltıcı, rahatsız edici ve olumsuz etkilere neden olan söylemler ve davranışlardır. Örneğin, çoğu kadın katılımcı köy halkı tarafından dedikodu ve ahlaki yargılamalarla karşılaştıklarını belirtmiş; bu nedenle yeni bir sosyal ilişki içerisinde bulunmama ve var olan ilişkilerini sınırlandırma ya da sonlandırma kararı aldıklarını ifade etmişlerdir.

Göç edenlerin, depremin neden olduğu yoğun yıkım sonrası barınma ve temel ihtiyaçlarına dair desteğe muhtaç oldukları tespit edilebilmektedir. Araştırmamızda, aile yakınlarının yanına göç eden ve zor durumda olan göç edenler ile yerel halk arasında dayanışmanın nasıl gerçekleştiği ele alınmıştır. Bireylerin toplumsal dayanışmanın niteliğine dair geliştirdikleri algı, yaşadıkları adaptasyon süreci ile ilişkili olarak değerlendirilmiştir.

Sanki böyle bireysellik de çok hâkim. Amcamlar falan sürekli destek oldu, köy halkı da destek oldu. Hani yardımlar falan da gelip gidiyordu, onun da bize büyük bir yardımı oldu çünkü dediğim gibi bizim Antakya'da birçok eşyamız çıkmamıştı. Nerden ne bulabilirsek amacına girdik. Kim ne yardım yapabilirse o şekilde gelişti. (G.1)

Göç ettikten sonra ailem, annem ve teyzelerim özellikle yardımcı oldular. İnsanların birbirine yardım ettiğini düşünüyorum. Ben konut yapılma noktasında da insanlar arazilerini de birbirleriyle paylaşmaya başladılar. Benim en ufak ihtiyacında, çocuklarım konusunda bir sorun olduğunda ulaşabileceğim insanlar çok yakınımıdaydı. Güveneceğim kişi sayısı çoktu, bu anlamda köy iyiydi. (G.2)

Kendi yakın çevrem, kardeşlerim, sürekli görüştüğüm insanlar dışında yakın akrabalarım dışında kimsenin kapımızı çaldığını bile bilmiyorum. Kayıpları olan da oldu,

evinde hiçbir kaybı olmayan, düzeninde bozulma olmayan insanlar dahi kimse gelip sormadı. Bunun sebebi duyarsızlık. Onlar da depremi yaşadı, onlar da aynı zorlukları yaşadıkları için değil. Duyarsızlık. Defalarca içecek suya erişemiyorduk. Satın alacak yer bile yoktu. Herkes kendi başının çaresine bakıyordu. Yani yakın akrabalarım yardımcı oldu hep, diğer köylüler olmadı. (G.3)

Nüfus arttı ama bir dayanışma olmadı, tam tersine insanlar birbirinden uzaklaştı. Deprem öncesi öyle değildi, depremden sonra oldu, biz kendi ailemizle böyle çok oturup konuştuk; depremden sonra herkes kendi kabuğunda. Belki eskiden de böyleydi ama biz göremiyorduk. (G.8)

Köye yerleştikten sonra yardıma ve desteğe muhtaç olan depremzedelerin bazıları, ilk olarak yakın akrabalarının yanına yerleşmiş ve belli bir müddet yakınları ile kalmışlardır. Bazıları direkt var olan evlerine yerleşirken, bazıları da kiralık ev arayışına girmişlerdir. Genel olarak akrabalar arasında bir dayanışma olduğu gözlemlenmiştir. Diğer köylüler ile aralarında pek fazla yardımlaşma ve dayanışmanın olmadığı görülmektedir. Bu durumun sebebi, köy halkının da depremzede olması, kendi sorunlarıyla uğraşması ve her köylünün şehirden gelen akrabalarına yardım etmesi olarak gösterilebilir. Bu konuda belirtilen diğer görüş ise herkesin kendi kabuğuna çekildiği ve söz konusu yardımlaşma ve dayanışmayı göstermedikleridir. Akrabaların vermiş olduğu destek de belli bir süre sonra son bulmaya başlamış ve herkes kendi sorunlarıyla baş başa kalarak sorunlarına kendi başlarına çözüm bulmaya çalışmıştır. Toplumsal dayanışma ve yardımlaşmanın deprem sonrasında pek fazla ortaya çıkmadığı; daha bireysel ve içe dönük toplumsal davranışların hakim olduğu görülmüştür.

Araştırma sürecinde karşılaşılan diğer konu, kurum ve kuruluşlardan gelen yardımlar olmuştur. Burada ortaya çıkan en büyük problem, köye yardımların geldiği ancak bireylerin yardımlara ulaşmakta zorluk yaşadığıdır. İnsanların mevcut psikolojileri ile bireysel davrandıkları, diğer muhtaç olan ve erişemeyecek durumda olan insanlara yardımcı ol(a)madıkları belirtilmiştir. Deprem döneminde gözlemlediğimiz durum, gelen yardımlarda insanların öncelikle kendilerini düşündükleri sonra akrabalarına yardım etmeyi düşündükleridir.

Dolayısıyla göç eden bireylerin yerel halk ile ilişkileri ve dayanışma durumu çok sınırlı deneyimlenmiş; bu süreçlerden olumsuz etkilendikleri anlaşılmıştır. Göç edenlerin bu konularda edindiği tecrübeler, yaşadıkları adaptasyon sorununu da görünür kılmaktadır.

Uyum Süreçleri:

Depremden sonra insanların köye gelmesiyle, mevcut düzenlerinin dışına çıkmış, yeni bir toplumsal yapıyla karşılaşmışlardır. Bu duruma, depremin getirdiği yoksunluk ile kaynak ve hizmetlere erişememe sorunları da eklenince, bu süreçte uyum problemlerinin de ortaya çıktığı görülmektedir. Her ne kadar deprem sonrası köye gelenlerin çoğunun daha önce köyle ilişkisi olsa da köye yerleşme ve burada yaşamını idame ettirme durumunda uyum problemlerinin yaşandığı görülmektedir.

Her şeyiyle çok farklı. Biz çok rahat giyinebiliyoruz ama bunun üzerinden eleştiri alıyoruz. Ama Antakya'da böyle değildik çok rahattık. Ya da burada çok yüksek sesle konuştuğum için eleştiri alıyorum. O yüzden çok zor oldu buraya adapte olmak. Ben ayak uydurmaya çalışmıyorum; şehir hayatında nasıldıysam burada da öyleyim. Köy halkının biraz beni benimsemesini ve onların değişmesini istiyorum ama bir şeyleri değiştirmek çok zor. (G.1.)

Yani hayatım altüst oldu. Hayat kalmadı. Eski evimizin düzeni yoktu ama alışmak zorundaydım. Biz alıştık ama çocuklarımız asla alışmadı. Ancak belli bir süre psikolojilerini anca düzeltmeye zaman harcadık. Hayalleri yıkıldı, halen de öyle toparlayamadık. Çocuğumuz alışmadı. Fikir uyuşmazlığı oluyor. Senin hayatın farklı, onlarınki farklı. (G.5)

Bir genç olarak köyde oturup zaman geçireceğin bir yer yok, mecburen Antakya'ya gidiyoruz. Hayatımız geriye doğru gitti. Köy seni geriye götürüyor. [...] Ama düşündüğümde de bana ait orda hiçbir şey yok ki. Evim zaten yıkıldı. Bir belirsizlik var ama yine bir dönme isteği var. (G.6)

İnsanların bakış açısı mesela: 'Antakyalılar geldi, köydekileri bozdu.' [...] Köfteci açılmış mesela, genç kızlarımız oraya gidiyordu yemek yemeye. İşte köy meydanında dondurmacı var, dondurma almaya gidiyoruz, ona laf ediyorlar. Giyime kuşama laf ediyorlardı. [...] Ama biz buna alışkın değiliz. Şehre özgü davranışlarımızı burada yaşamıyoruz, biz köye uyuyoruz. Burada emanet yaşadığımız hissi her zaman var. Sanki her an eski hayatıma döneceğim hissi var. (G.8)

Katılımcıların ifadelerinden hareketle, şehirden gelenlerin köy yaşantısına uyum sağlayamadıkları anlaşılmaktadır. Kentli hayatın davranışları köyde karşılık bulamamaktadır. Köy hayatına uyum sağlayabilmek için de insanların kendi davranışlarını kısıtladıkları görülmektedir. Köyde esnaf çeşitliliği ve boş zamanları geçirebilecekleri alanlar açısından insanların ihtiyaçlarının ve beklentilerinin karşılanamadığı; göç ederek gelen insanların kent hayatındaki ev rahatlığına ve toplumsal yaşantıya özlem duydukları anlaşılmaktadır. Burada değinilmesi gereken bir başka konu, göç edenlerin kentli yaşam pratiklerinin köylüler tarafından kabul görmediği gerçeğidir. Nitekim köydeki toplumsal yaşama, psikolojik etkilere ve fiziki şartlara uyum sağlayamayıp şehir merkezine dönen veya başka şehirlere göç eden insanlar da bulunmaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğunun kente tekrar dönme eğilimlerinin olduğu görülmüştür. Kent hayatındaki günlük yaşam pratiklerini ve alışkanlıklarını köy hayatında devam ettirmek isteyen insanlar, köylü halk tarafından alışmadıkları şekilde eleştirilere maruz kalmaktadırlar. Bu durum, şehirden gelenler için geri çekilmeye, kısıtlanmaya ve bir grup olarak kapanmaya neden olmaktadır. Köyde yaşayanlar için ise bu durum, var olan toplumsal normlara bir karşı geliş ve köydeki toplumsal hayat için de alışılmadık bir süreç olduğundan eleştirilmektedir. Bu uyum problemleri nedeniyle insanların iletişimlerini sınırlandırdıkları, daha bireyci davranışlar gösterdikleri, çekirdek ailelerine yöneldikleri ve kentli grubu olarak birbirleri ile iletişim halinde olmayı tercih ettikleri görülmektedir.

Sosyo-Ekonomik Faaliyetlere Katılım Durumları:

Köyde nüfusun yıllara göre dağılımı 2022'de 2.618, 2023'te 2.646, 2024'te ise 2.762 kişidir.¹⁵ Depremden sonra köye yapılan göç ile köy nüfusu artmıştır. Nüfus artışı ile birlikte köydeki sosyo-ekonomik yapıda değişimler görülmüştür. Köyün deprem öncesi ekonomisi, geniş tarım alanlarına sahip olması sebebiyle tarım sektörü üzerine inşa edilmiştir. Pamuk, buğday, domates, biber ve zeytin önde gelen tarımsal ürünlerdir. Köyde hayvancılık, mera alanlarının olmaması sebebiyle çok fazla gelişmemiştir. Nüfus fazlalığı sebebiyle esnaf çeşitliliği nispeten gelişmiştir. Köyün şehre yakın olması, bazı insanların şehir merkezindeki fabrika veya diğer iş kollarında çalışmasına ve günlük gidiş dönüş yapmalarına imkân oluşturmuştur. Bu durum, köyün deprem öncesini ve deprem sonrası dönemlerini kapsamaktadır.

Burada bir de market var, gidip alışverişimizi yapabiliriz ama Antakya'dan alışveriş yapmak daha cazip geliyor. Gidip gezelim diyoruz. Bir market gezelim de sosyalleşelim diyoruz. (G.1)

¹⁵ Merkezi Dağıtım Sistemi, 2025. (Erişim Tarihi: 22.07.2025) biruni.tuik.gov.tr

Köy içinden ve şehirden karşılıyorum. Temel ihtiyaçların karşılanması için köy yeterli oluyor. Ben tercihen Antakya'ya gidip alışveriş yapıyorum. Ama her şeyini alabiliyorsun köyden. Şehir hayatımdaki gibi burada da aynı. (G.3)

Şehirden. Esnaf yeterli değil bence, seçenek yok. Yeterli değil esnaflar. (G.5)

Burada esnaf var ama bize yetecek kadar bulmuyoruz. Biz o yüzden genel olarak şehirden karşılıyoruz. (G.6)

Katılımcılar, temel ihtiyaçlarını ve alışverişlerini genel olarak şehirden karşılamakla birlikte, az da olsa köy esnafından da faydalanmaktadır. Köyde esnaf çeşitliliği olsa da esnafın ihtiyaçları karşılamak noktasında yetersiz olduğu genel görüştür. Bu durum, insanların şahsi araçlarının olup olmamasına ve şehre gitme sıklığına göre de değişebilmektedir. İhtiyaçlarını şehirden karşılayanlar, genel olarak köy esnafının yeterli düzeyde olmamasından ve bireysel olarak şehir hayatındaki alışkanlıklarından dolayı bu tercihte bulunmaktadır. Köy esnafından yapılan alışveriş, genel anlamda anlık gelişen ihtiyaçlara yönelik olmaktadır, şehirden ise daha kapsamlı alışveriş yapılmaktadır. Köyde oto tamir, oto lastik, hırdavat gibi sektörler olmasına rağmen, yine de insanlar şehirdeki esnafı tercih etmektedir. Bu durum, şehirdeki seçeneklerin daha fazla olmasıyla ilişkilidir. Depremden sonra köyde de esnaf sayısında artış olmuş ve yeni iş kolları oluşmuştur. Köyde bakkal, fırın, erkek kuaförü, kasap, restoran, tatlıcı, dönerci, tavukçu, tütün ürünleri, oto lastik, manav, dondurma, değirmen, hırdavat, yapı malzemeleri, dekorasyon gibi esnaflar depremden önceki dönemde de mevcuttur. Ancak bu sektörlerde sayıca artış görülmüştür. Terzi, köfteci, ambalaj dükkânı, pastane, oto yıkama, sigorta acentesi, koltuk döşemeciliği, giyim dükkânı, oto tamir sektörleri de depremden sonra açılmıştır.

Depremden sonra köye göç edenler için ekonomi açısından en önemli sorun işsizliktir. Köydeki kaynakların yetersiz oluşu, insanları başka yerlerde iş aramaya itmiş ve gelir kaynağında daralmalara sebep olmuştur. Bazı kişiler açısından da yeni iş kollarının açılması bir fırsata dönüşmüştür.

Babamdan kalan toprak kirası ve kardeşim birkaç aydır işe girdi, onunla geçiniyoruz. Kardeşim Antakya'da inşaat şantiyesinde elektrikçi olarak çalışıyor. (G.3)

Esnaftım. Ben kendi yapacağım işin köyde olmayacağı ve köyde kalıcı olmadığımızı düşündüğüm için köyde o işi yapmadım. (G.4)

Depremden önce süt ürünleri imalatında çalışıyordum. Yeni bir iş geliştirdim, evde ev yemekleri yapıp satıyorum. (G.5)

Depremden önce koltuk döşemecisiydim. Şimdi bir kurumda çalışıyorum. (G.6) Benim pet-shop dükkânım vardı. Şimdi döşemecide çalışıyorum. (G.7)

Oto yıkamacıda çalışırdım eskiden, şimdi üç dört aydır bir şantiyede işe başladım. (G.9)

İş sıkıntısı yaşadık. Depremden önce mobilyacıydım, köye geldikten sonra elektrikçilik yaptım, terlik sattım. Şimdi de Antakya merkezde bir elektrik şirketinde çalışıyorum. (G.10)

Deprem sonrası işsizlik yaşanmasının en önemli nedeni, kent merkezindeki ekonomik kaynakların da deprem nedeniyle zarar görmüş olmasıdır. Eski iş yerlerinin yıkılması, geliştirdikleri iş potansiyellerini ulaştıracakları insan kaynağının azalması bu duruma örnek gösterilebilir. İlk barınma ve güvenlik gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla hareket ettiklerini ifade eden katılımcılar zamanla iş bulma girişimlerinde bulunmuştur. Deprem sonrası ilk süreçte katılımcıların köy sınırları içindeki çeşitli işlerle meşgul oldukları görülmektedir. Kent merkezindeki kurumsal işe alımlar ve inşaat alanlarının çoğalması sonucu, bu alanlarda da çalışan sayısı artmıştır.

Gelecekteki Göç Planları:

Zorunlu sebeplerle köye yerleşen insanların çoğunun ev yaptığı veya bir şekilde köye yerleştiği görülmüştür. Ancak yapılan bu göçün kalıcı olup olmadığı konusu, araştırma açısından kent yaşamının ve köydeki kentleşmenin durumu açısından önem kazanmaktadır.

Evet, köyde yaşamayı planlıyorum. Maddi sebeplerden dolayı. (G.2)

Ben artık kalıcıyım burada. (G.3)

Yarım kalan hayatımı tekrar eski evimde tamamlayacakmışım gibi geliyor [...] Ama düşündüğümde de bana ait orda hiçbir şey yok ki, evim zaten yıkıldı. Bir belirsizlik var ama yine bir dönme isteği var. (G.5)

Aslında o biraz şehre bağlı, şehrin nasıl, ne zaman düzeleceğine bağlı biraz. Bizden de çıkıyor o. Şimdi evim hazır olsa giderim. Herkes gider, eski haline dönme olasılığı önemli. (G.6)

Burada emanet yaşadığımız hissi her zaman var. Sanki her an eski hayatıma döneceğim hissi var. (G.7)

Ev bitince şehre gitmeyi planlıyorum. Şehirdeki evim yapılsın. Köyde hayat yok çünkü. (G.8)

Köye göç edenler, kendi köylerine gelmiş olmalarına rağmen uyum ve aidiyet problemleri yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle bazı katılımcılar, eski yerleşim alanlarına yeni bir göç planlamaktadır. Konut inşa ederek maddi yatırım yapmış olmalarına rağmen, köy yaşantısını vazgeçilebilir görmektedirler.

Köye kalıcı olarak yerleştiğini ifade eden kişilerin ise genel olarak maddi durumlarının elverişsiz olması nedeniyle bu kararı aldıkları görülmektedir. Bu kişiler, şehir merkezine yeni yapılacak konutların maliyetli olacağını ve tekrar satın alacak potansiyellerinin bulunmadığını; yeni evlerin kiralalarının yüksek olacağını, köy yaşantısının kendi yaşamsal beklentilerine uygun ve daha ucuz olduğunu bu tür nedenlerle de köyde kalmaya devam etmeyi planladıklarını belirtmişlerdir.

Sonuç:

Araştırmamızdaki göç, doğal afet sebebiyle meydana gelmiş bir zorunlu göç örneğidir. Yapılan bu göç, daha iyi yaşam koşullarına kavuşmak ve sınıf atlamak nedeniyle değil; temel yaşam ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, mecburi olarak gerçekleştirilen bir göçtür. Zorunlu göçte insanların göç yapacakları yerler konusunda seçenekleri kısıtlı olmaktadır. Depremden hemen sonra şehir merkezinde güvensiz bir ortam oluşmuş ve bu durum, çoğu insanın kent merkezini terk etmesine neden olmuştur. Dolayısıyla şehirde kalmak isteyenler için kırsal mekâna yönelmek en iyi çözüm olarak görülmüştür. Köye yönelmenin bir diğer nedeni ise kırsal alandaki konut tiplerinin daha güvenilir olmasıdır.

Araştırmamızda, zorunlu olarak kırsal alana doğru göç etmiş bireylerin köyde bir şekilde kültürel durumlarını ve yaşam pratiklerini korumaya çalıştıkları görülmektedir. Bununla birlikte, köy hayatında uyum problemleri yaşadıkları tespit edilmiştir. Her ne kadar genel olarak o köylü olsalar da kentsel yaşamın getirdiği alışkanlıklar köy hayatında yabancı hissetmelerine ve sorunlar yaşamalarına neden olmuştur. Davranış ve yaşam pratikleri açısından değerlendirildiğinde, kentten gelenlerin kentli yaşam biçimlerini korumakla beraber köy hayatına uyum sağlamaya çalıştıkları görülmektedir.

Araştırmamızda, depremden sonra köyde alt yapı problemleri yaşandığı gözlemlenmiştir. Bu durum, insanların hayatını olumsuz etkilemektedir. Göç edenler, kentsel yaşam alışkanlıklarına uymadığı için yaygın altyapı sorunlarından ve bu sorunlara kendilerinin

alternatif çözüm yolları üretmek zorunda kalmalarından rahatsızdır. İnsanlar, ev yapım süreçlerinde elektriğe ulaşabilmek için evlerinin önüne konteyner almak, kanalizasyon sorunlarını çukur kazarak gidermeye çalışmak, suya ulaşımını arttırabilmek için evlerine su depoları eklemek gibi bireysel çabalarla altyapı problemlerine çözümler üretmektedirler. Göç eden bireylerin bir kısmının şehirdeki evlerin yeniden yapılma süreçlerinin uzayacak olması nedeniyle köyde ev yapmaya başladıkları anlaşılmıştır. Bu durum, bireylerin göç sürelerini de etkilemektedir. Bazıları köyde kalmaya hala karar vermemişken, bazıları da şehre dönüş ihtimalinin azalması veya ekonomik nedenlerle köyde ev yaparak kalıcı olma kanaati oluşturmaya başlamıştır. Kentten göçle gelenlerin evlerini kent mimarisine benzer niteliklerde yapmaları, giyim tarzları ve yaşam biçimleri halen kentli yaşam biçimini anımsatmaktadır. Yaşanan uyum problemleri, şehirdeki toparlanma süreciyle bağlantılı olarak tekrar kente dönüş fikrini yeşertmektedir.

Toplumsal dayanışma beklenenden azdır. Akrabalık ve hemşerilik bağları başlangıçta dayanışmayı motive etmiş olsa da bunun sınırlı düzeyde gerçekleştiği; sonraki süreçte bireyselliğin arttığı ve dayanışmanın çekirdek aile düzeyinde tecrübe edildiği görülmektedir. Süreç sonunda insanlar, kendi kabuğuna çekilmiş durumdadır.

Kaynaklar:

- Akbaş, Emrah, “Afetler ve Sosyal Politika”, *Afet Sosyolojisi*, Editör; İslam Can, İstanbul: Çizgi Kitabevi Yayınları, 2020.
- Arslan, Ali, “Samsun Ve Orta Karadeniz Bölgesinde Göçün Sosyolojik Tahlili”, *Geçmişten Günümüze Göç* 3, Ed.; Osman Köse, Samsun: Canik Belediyesi Kültür Yayınları, 2017, 1785-1805.
- Aydemir, Salih ve Şahin, Mehmet Cem, “Tek Tanrılı Dinlerde Göç Olgusuna Sosyolojik Bir Yaklaşım: Göç Teorileri Açısından Bir Analiz”, *Journal of Islamic Research*, 28(3), 2017, ss.359-371.
- Bartram, David-Poros, Maritsa V.- Monforte, Pierre, *Göç Meselesinde Temel Kavramlar*. Çev.; I. Ağabeyoğlu Tuncay, Ankara: Hece Yayınları, 2017.
- Duruel, Mehmet, “Afetlerde Göçmen Olmak: 6 Şubat Depremi Hatay Örneği”. *Mukaddime Dergisi*, 14(2), 2023, ss. 227-255.
- Genç, Fatma Neval (2022) “Doğal Afet Riskleri Ve Türkiye’de Kentleşme”, 2022. (Erişim Tarihi; 15.06.2025) <https://www.scribd.com/document/779945612/Genc-Fatma-Neval-Do%C4%9Fal-Afet-Ri-skleri-Ve-Turki-ye-de-Kentle%C5%9Fme>
- Kaya, Deniz Altay, “Zorunlu Göç Ve Dayanıklılık Planlaması: Türkiye’nin Suriye Zorunlu Göçü Deneyimi”, *Metu Jfa*, 38(2), 2021, ss.115-144.
- Mutlu, Ahmet-Reyhan, Hakan-Doğan, Hasan Hüseyin, *Kentleşme*, Ankara: Palme Yayıncılık, 2016.
- Ökde, Fatma- Özer, Revşen, *Kentlerde Zorunlu Göçün Etkileri: Hakkâri Örneği*, Pamukkale Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(55), 2023, ss. 61-80.
- Şeker, Betül Dilara, “Doğal Afetlerin Göç Üzerindeki Etkileri: Depremler ve Türkiye”, *Göç Dergisi*, 10(2), 2023, ss.173–187.
- Sipahioğlu, Buket Ökten, “Göç Ve Doğal Afet İlişkisi: Deprem Göçü”, *Akademik Yaklaşımlar Dergisi /Journal of Academic Approaches*, 15(1), 2024, ss.292-313.
- Yılmaz, Gaye Gökalp-Turan, Şikar, Aylin, “Afetlerin Etkilerinin Zorunlu Göç Bağlamında İncelenmesi: 2023 Kahramanmaraş Depremi”, *Afet ve Risk Dergisi*, 6(4), 2023,

ss.1247-1268.

İnternet Kaynakları:

Merkezi	Dağıtım	Sistemi,	Erişim	Tarihi:	22.04.2025
https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr					

Katkı Oranı Beyanı:

Makaleyi yazar tek başına yazmıştır.

Çatışma Beyanı:

Makale ile ilgili taraf olabilecek kimse ya da finansal destek veren kurum, kuruluş ve şahıs bulunmamaktadır.

Destek ve Teşekkür:

Makalenin hiçbir aşamasında herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.